

Implemented by:
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

GODIŠNJE ISTRAŽIVANJE STAVOVA GRAĐANA O SIVOJ EKONOMIJI

Mart 2020

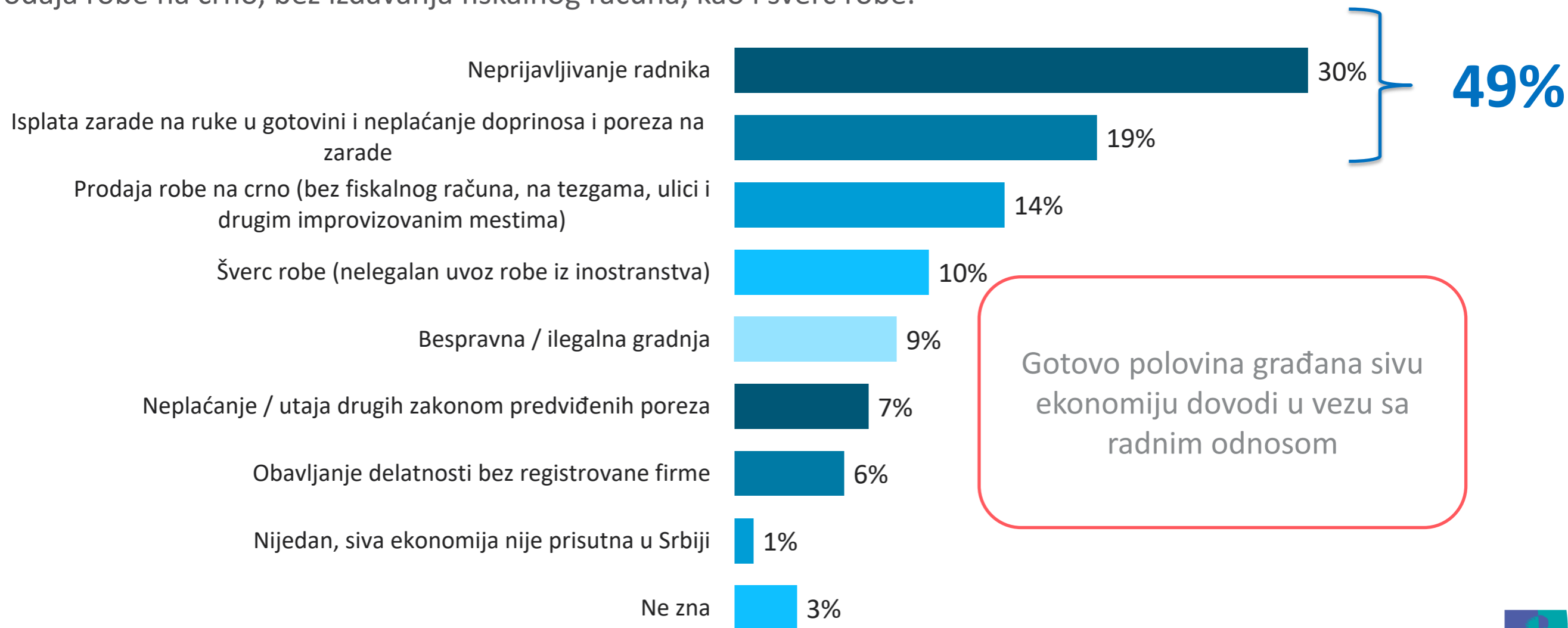
Metodološke napomene

Realizacija:	Terensko istraživanje sprovedeno u periodu od 17.02. - 02.03.2020.
Uzorački okvir:	Populacija Srbije (bez Kosmeta) 18+
Veličina uzorka:	1038 ispitanika
Tip uzorka:	Troetajni slučajni reprezentativni stratifikovani uzorak
	Jedinica prve etape: Teritorija biračkih mesta
	Jedinica druge etape: Domaćinstva (SRSWoR – slučajnim korakom)
	Jedinica treće etape: Ispitanici u okviru domaćinstva
Tip istraživanja:	Omnibus, terenski upitnik prosečne dužine 40 minuta
Mesta istraživanja:	67 opština iz Srbije, 127 mesnih zajednica, gradske, prigradske i seoske životne sredine
Poststratifikacija:	Po polu, godinama i regionu
Greška:	±1.45% za pojave sa incidencom od 5%
	±2.86% za pojave sa incidencom od 25%
	±3.31% za pojave sa incidencom od 50% (marginalna greška)

SIVA EKONOMIJA

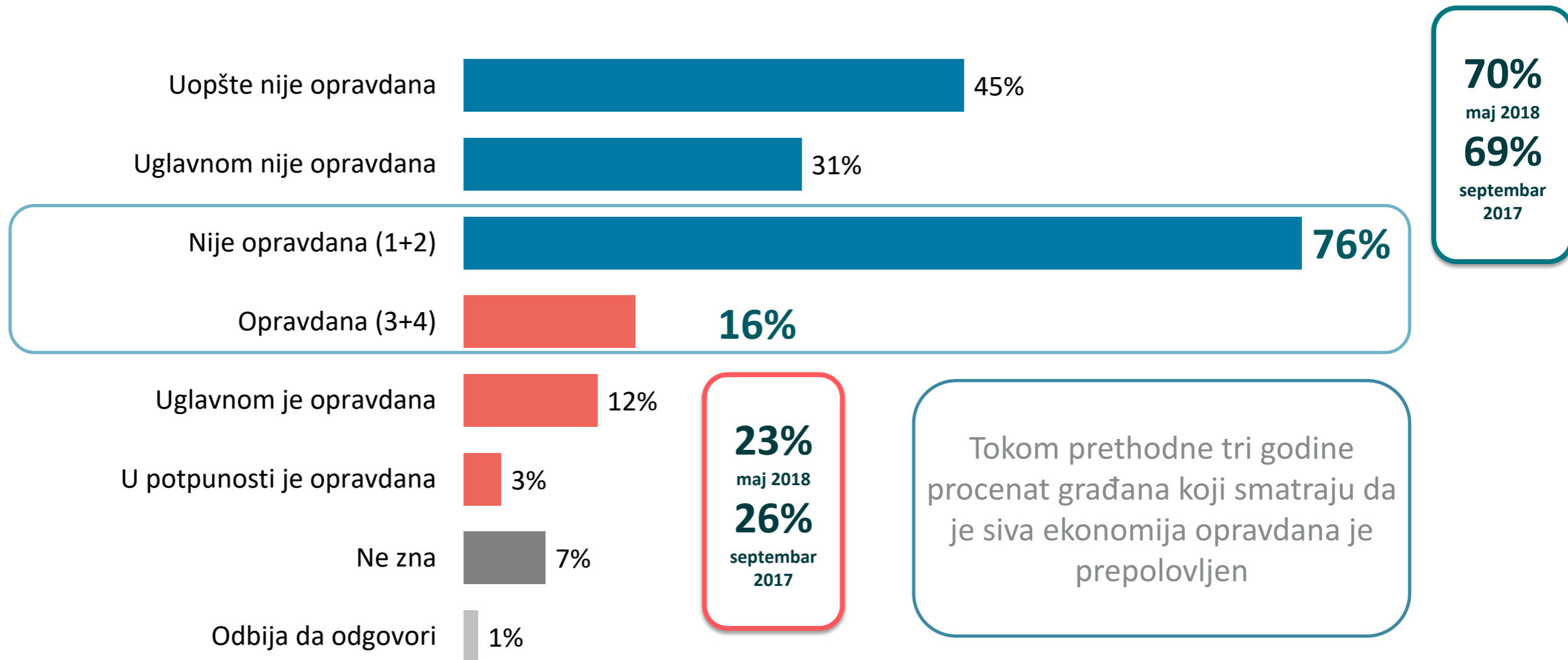
KOJI JE, PO VAŠEM MIŠLJENJU, TRENUTNO NAJZASTUPLJENIJI OBLIK SIVE EKONOMIJE U SRBIJI? – PRVI ODGOVOR

Najveći udeo građana smatra da je trenutno siva ekonomija najzastupljenija u oblasti radnih prava i odnosa (neprijavlivanje radnika i neplaćanje poreza i doprinosa na zarade). Zatim sledi oblast trgovine robom, odnosno prodaja robe na crno, bez izdavanja fiskalnog računa, kao i šverc robe.

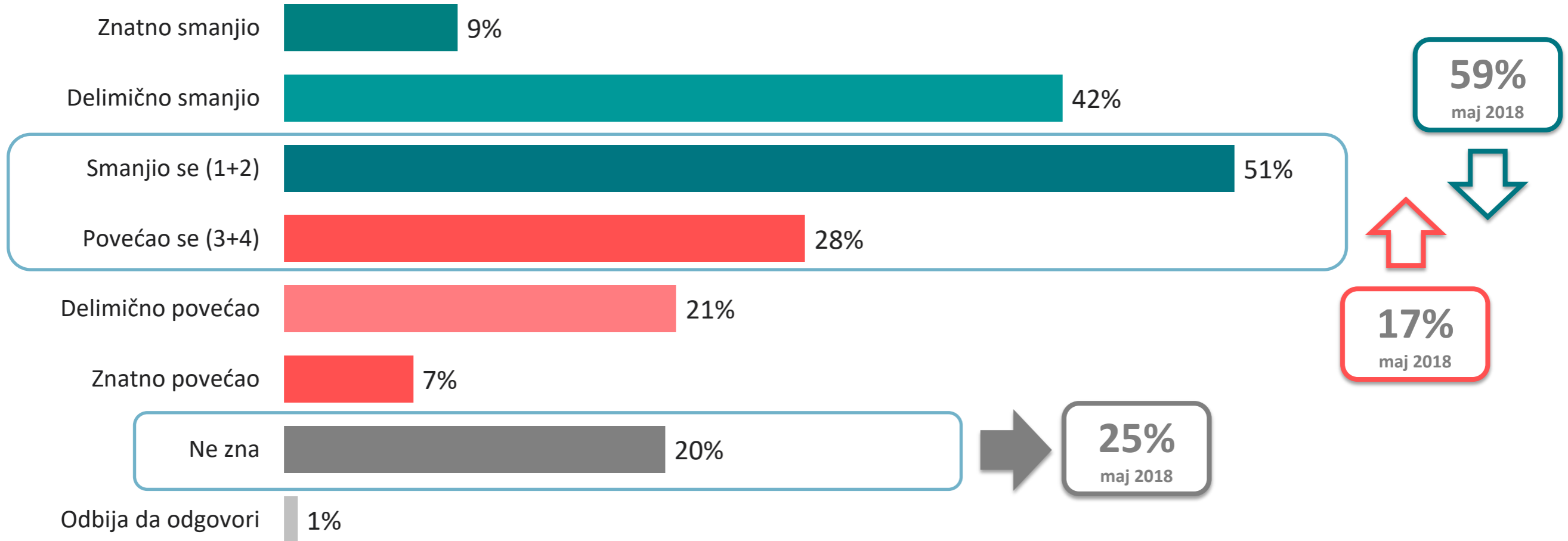
KAKAV JE VAŠ STAV U POGLEDU OPRAVDANOSTI SIVE EKONOMIJE U SRBIJI?

Preko tri četvrtine građana smatra da siva ekonomija nije opravdana, dok oko šestine ima suprotno mišljenje.

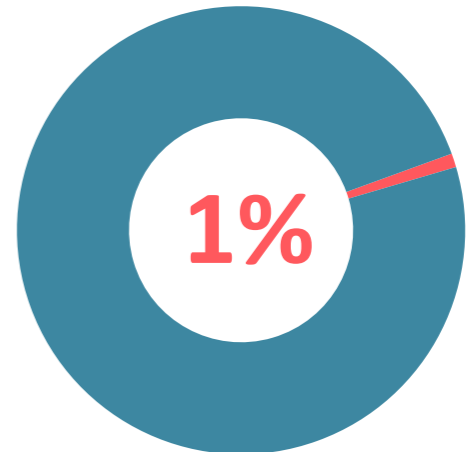
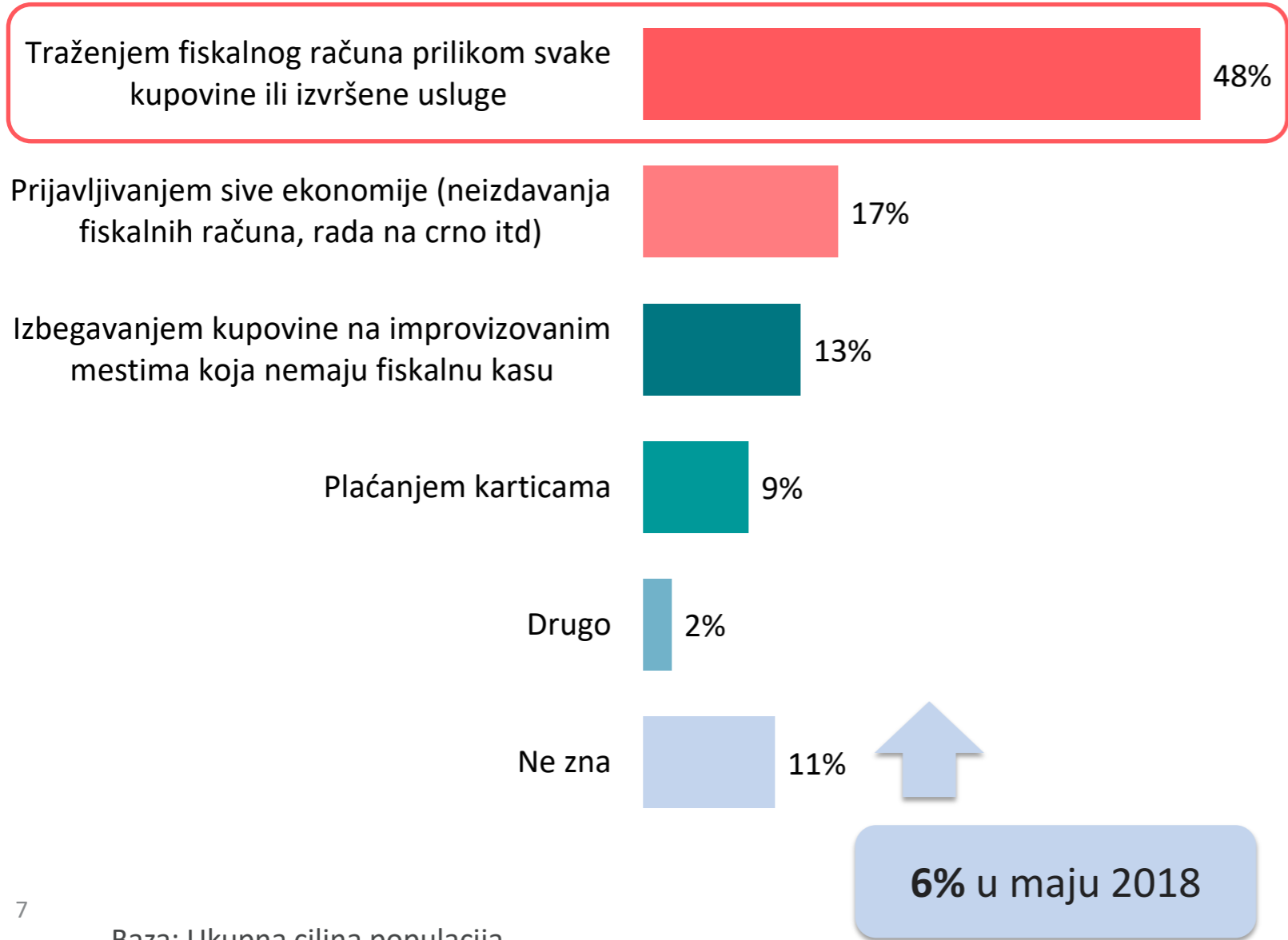
PO VAŠEM MIŠLJENJU OBIM SIVE EKONOMIJE SE KOD NAS U PRETHODNIH GODINU DANA...

Svaki drugi građanin veruje da se obim sive ekonomije smanjio u prethodnih godinu dana. S druge strane, nešto više od četvrtine misli da se obim sive ekonomije povećao, što predstavlja porast od 10% u odnosu na maj 2018. Dodatno, petina građana ne može da da svoju ocenu kada je u pitanju rasprostranjenost sive ekonomije.

KAKO GRAĐANI NAJEFIKASNIJE MOGU DA DOPRINESU SMANJENJU OBIMA SIVE EKONOMIJE?

Svaki drugi građanin navodi traženje fiskalnog računa prilikom svake kupovine ili izvršene usluge kao najefikasniji način da na koji mogu doprineti smanjenju obima sive ekonomije.

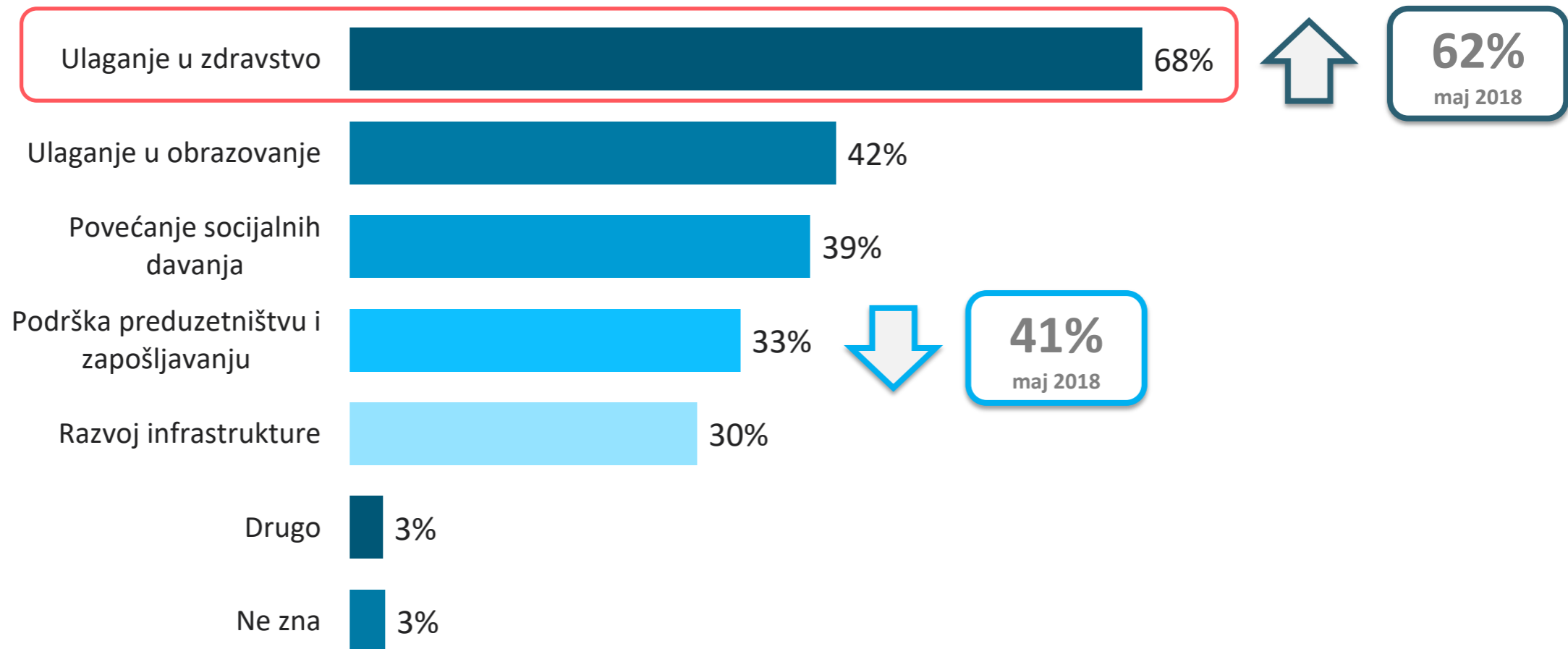

PROCENAT GRAĐANA KOJI SU U PRETHODNIH 12 MESECI PRIJAVILI BILO KAKVU NEREGULARNOST INSPEKCIJI

Komunalna, Tržišna i Inspekcija rada su najčešće adresa građanima koji prijavljuju neregularnosti, a više od polovine njih je dobilo povratnu informaciju na većinu ili sve prijave upućene inspekcijama

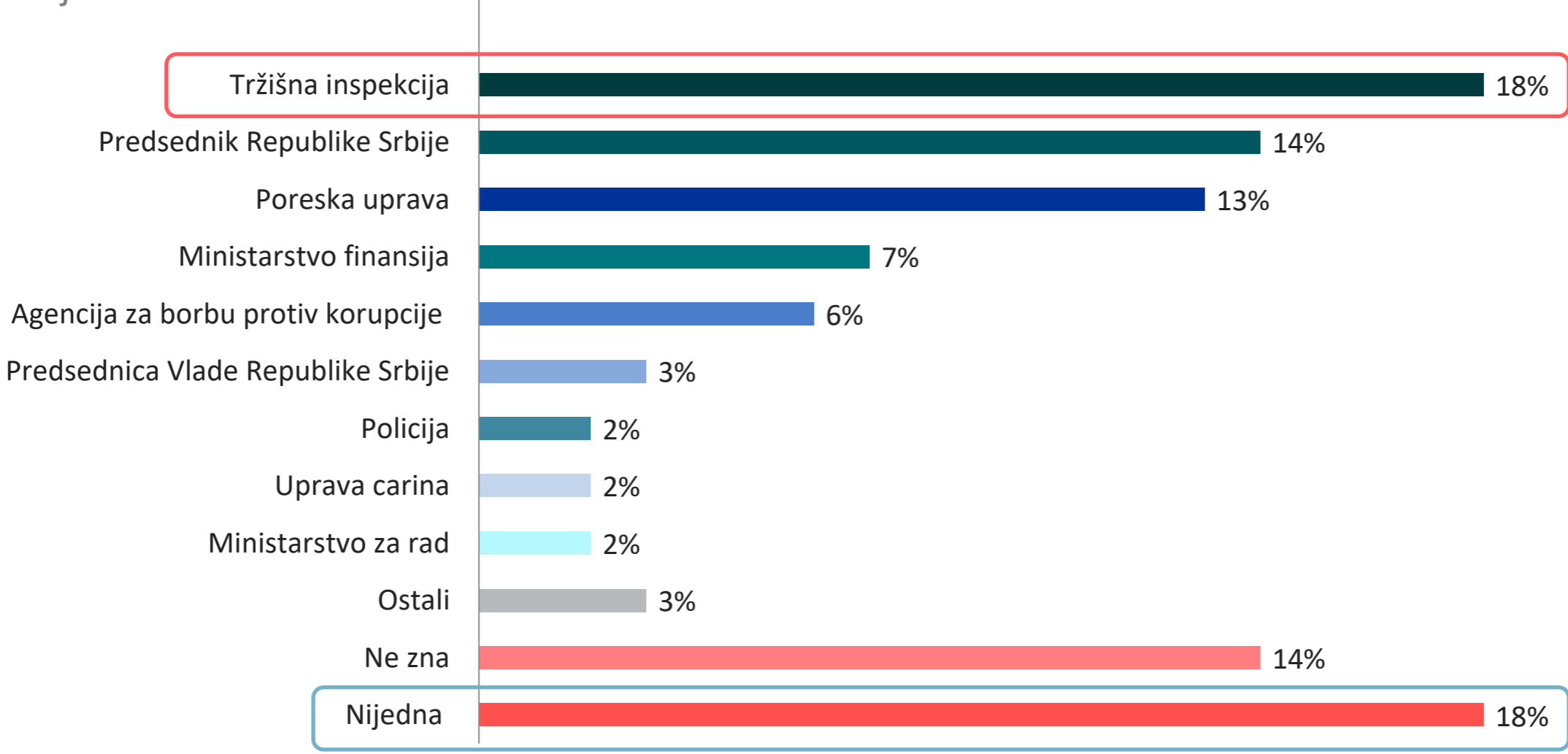
SMANJENJE SIVE EKONOMIJE POVEĆAVA PRIHODE U BUDŽETU SRBIJE. KAKO BI, PO VAŠEM MIŠLJENJU, VLADA TREBALO DA POTROŠI TAJ NOVAC? – TRI ODGOVORA

Po mišljenju većine građana građana, ulaganje u zdravstvo predstavlja prioritet, u slučaju da Vlada raspolaže povećanim prihodima usled smanjenja obima sive ekonomije. Ulaganje u obrazovanje kao prioritet češće vide mladi koji su na školovanju.

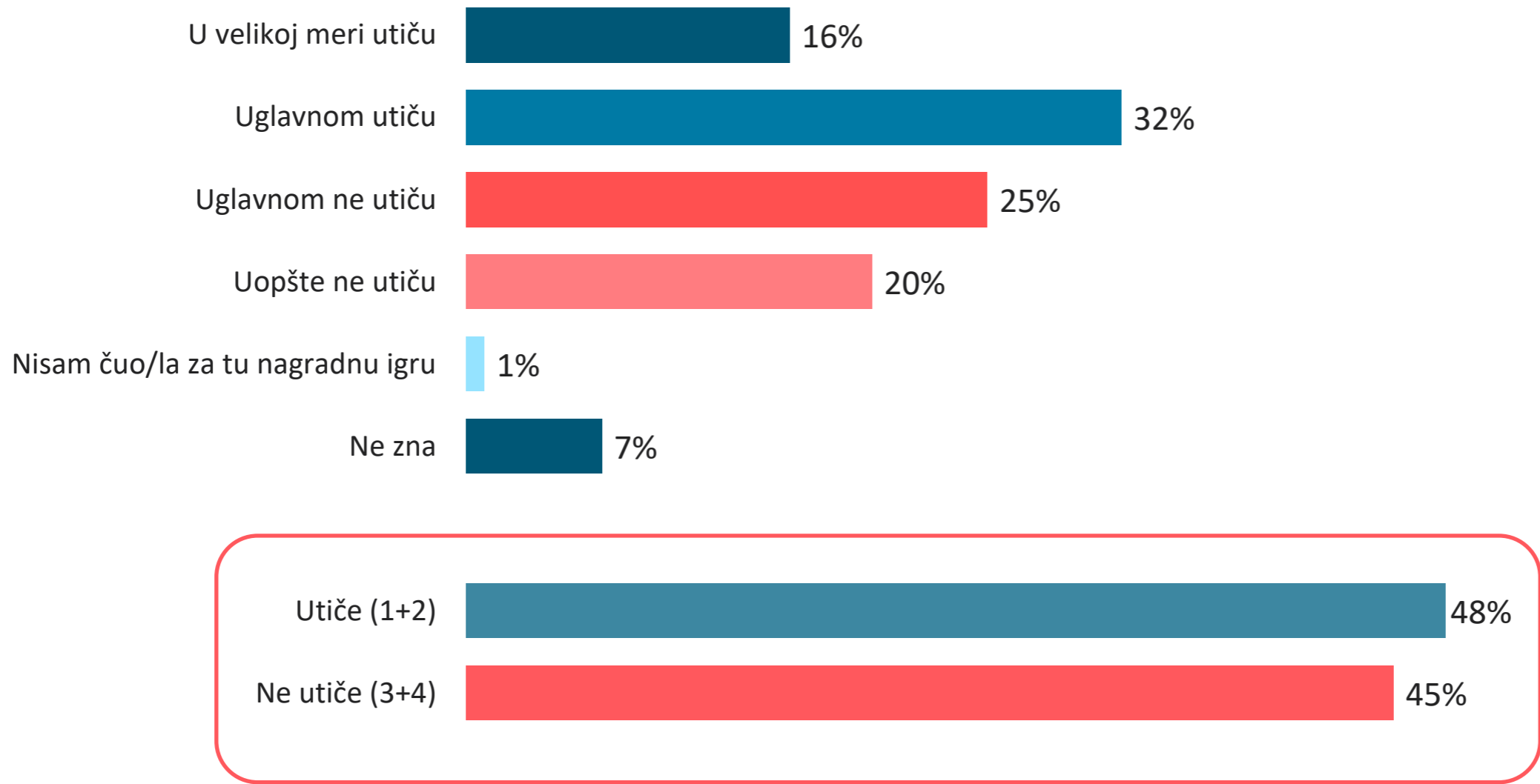
KOJA INSTITUCIJA JE, PO VAŠEM MIŠLJENJU, NAJVIŠE DOPRINELA SUZBIJANJU SIVE EKONOMIJE U SRBIJI?

Skoro petina građana kao instituciju koja je najviše doprinela suzbijanju sive ekonomije vidi Tržišnu inspekciju. Primetno je da isto toliko njih smatra da tome nije doprinela ni jedna od institucija, dok 14% ne zna ili nije u stanju da odgovori na ovo pitanje.

U KOJOJ MERI SMATRATE DA NAGRADNE IGRE, POPUT "UZMI RAČUN I POBEDI", UTIČU NA PODIZANJE SVESTI GRAĐANA O VAŽNOSTI BORBE PROTIV SIVE EKONOMIJE?

Svaki drugi građanin smatra da nagradne igre poput "Uzmi račun i pobedi" utiču na podizanje svesti o važnosti borbe protiv sive ekonomije.

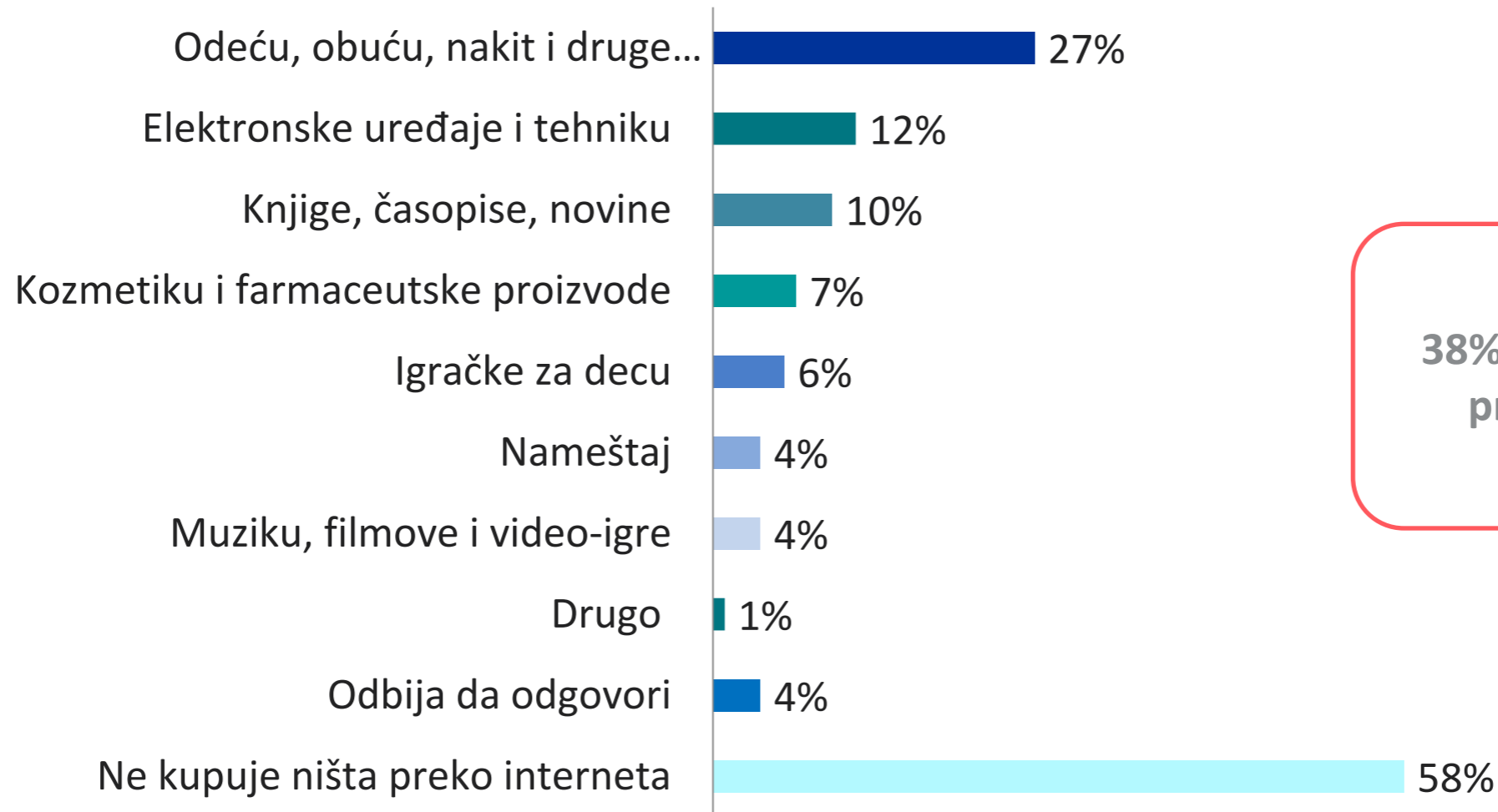

KUPOVINA PREKO INTERNETA I NA PIJACAMA

KOJU ROBU / PROIZVODE NAJČEŠĆE KUPUJETE PUTEM INTERNETA? - PRVI, DRUGI I TREĆI ODGOVOR

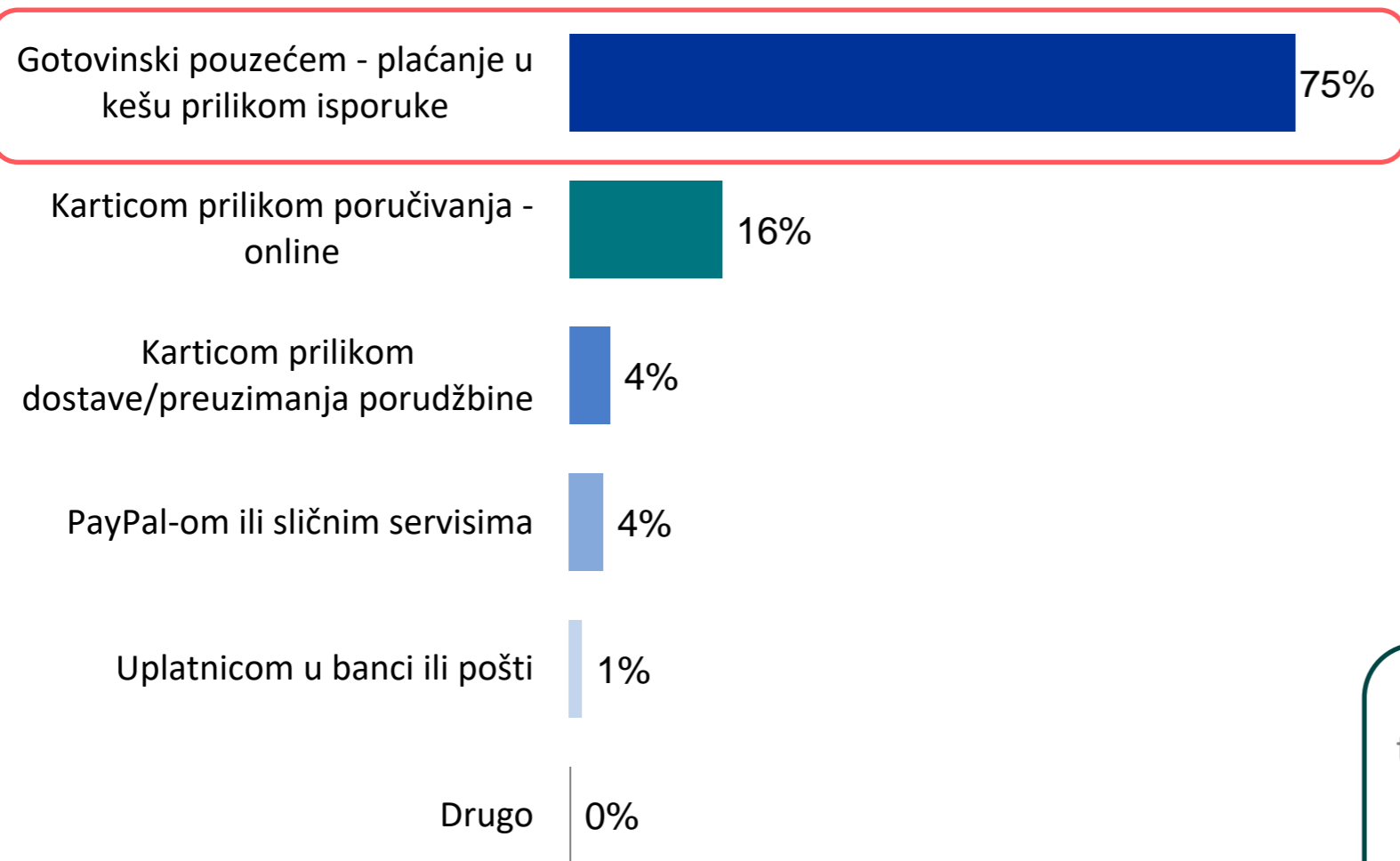
Više od četvrtine građana preko interneta najčešće kupuje odeću, obuću, nakit i druge modne detalje. Zatim slede elektronski uređaji i tehnika, knjige, časopisi i novine, kao i kozmetika i farmaceutski proizvodi.

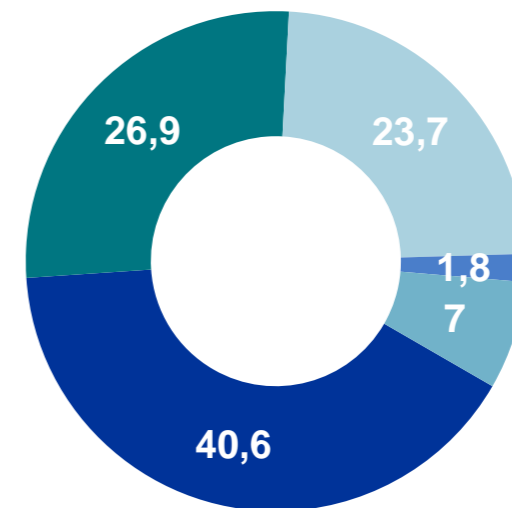
38% građana kupuje preko interneta

Kada kupujete putem Interneta, koji način plaćanja najčešće koristite?

Tri četvrtine građana prilikom kupovine putem interneta plaća gotovinski pouzećem, odnosno u kešu prilikom isporuke.

Šta najčešće dobijate kao dokaz o plaćanju kada kupite robu preko Interneta?

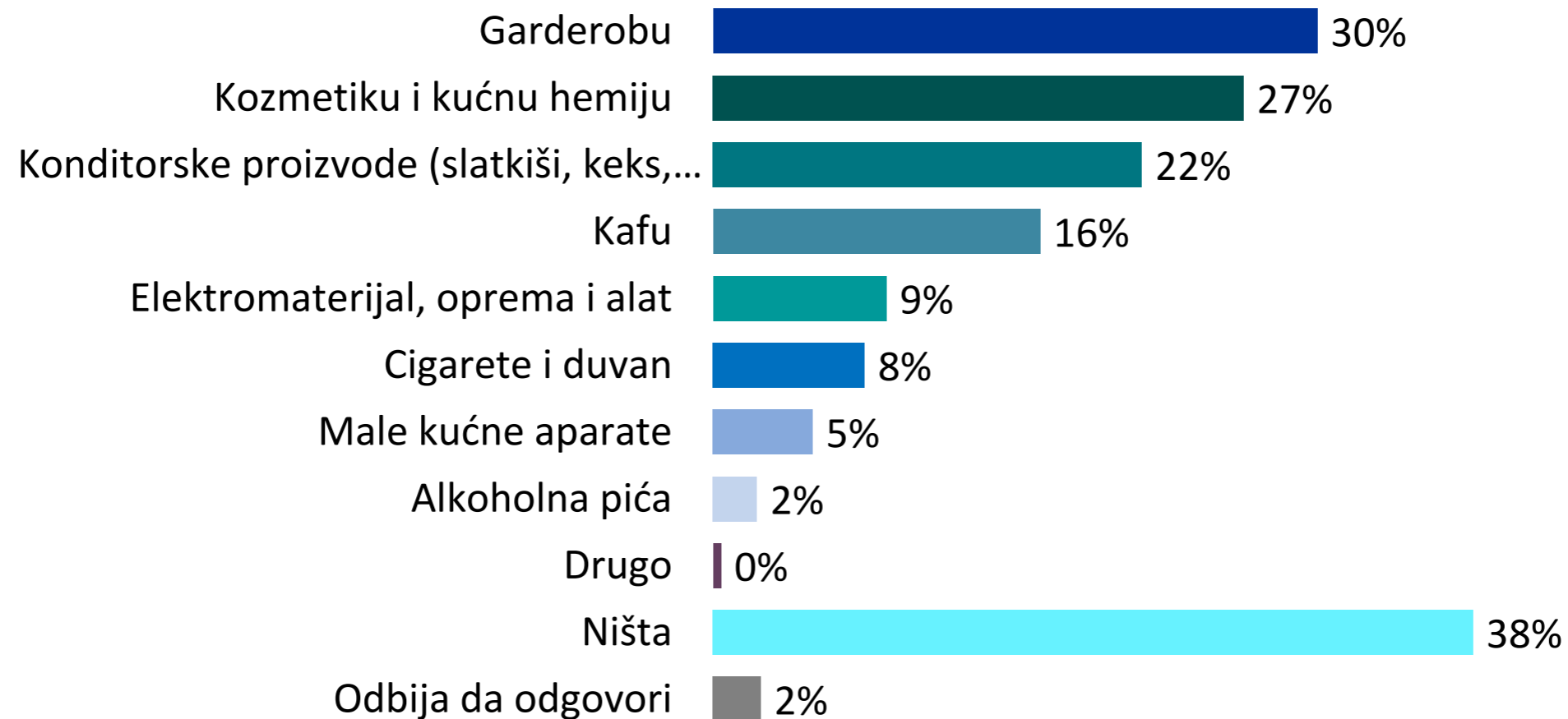

■ Običan račun, fakturu ■ Ne dobijam ništa
■ Fiskalni račun ■ Drugo
■ Ne zna

Imajući u vidu da većina građana ne razmišlja o tome da li je dobijeni račun fiskalni ili ne, da li je ispravan ili ne, može se reći da 64% njih navodi da prilikom kupovine putem interneta dobije neku vrstu računa.

NE RAČUNAJUĆI SVEŽE NAMIRNICE, ŠTA NAJČEŠĆE KUPUJETE NA PIJACI? - PRVI, DRUGI I TREĆI ODGOVOR

Skoro dve petine građana tvrdi da, ne računajući sveže namirnice, ne kupuje ništa na pijacama. Oni koji kupuju, najčešće kupuju garderobu, kozmetiku i kućnu hemiju, kao i konditorske proizvode.

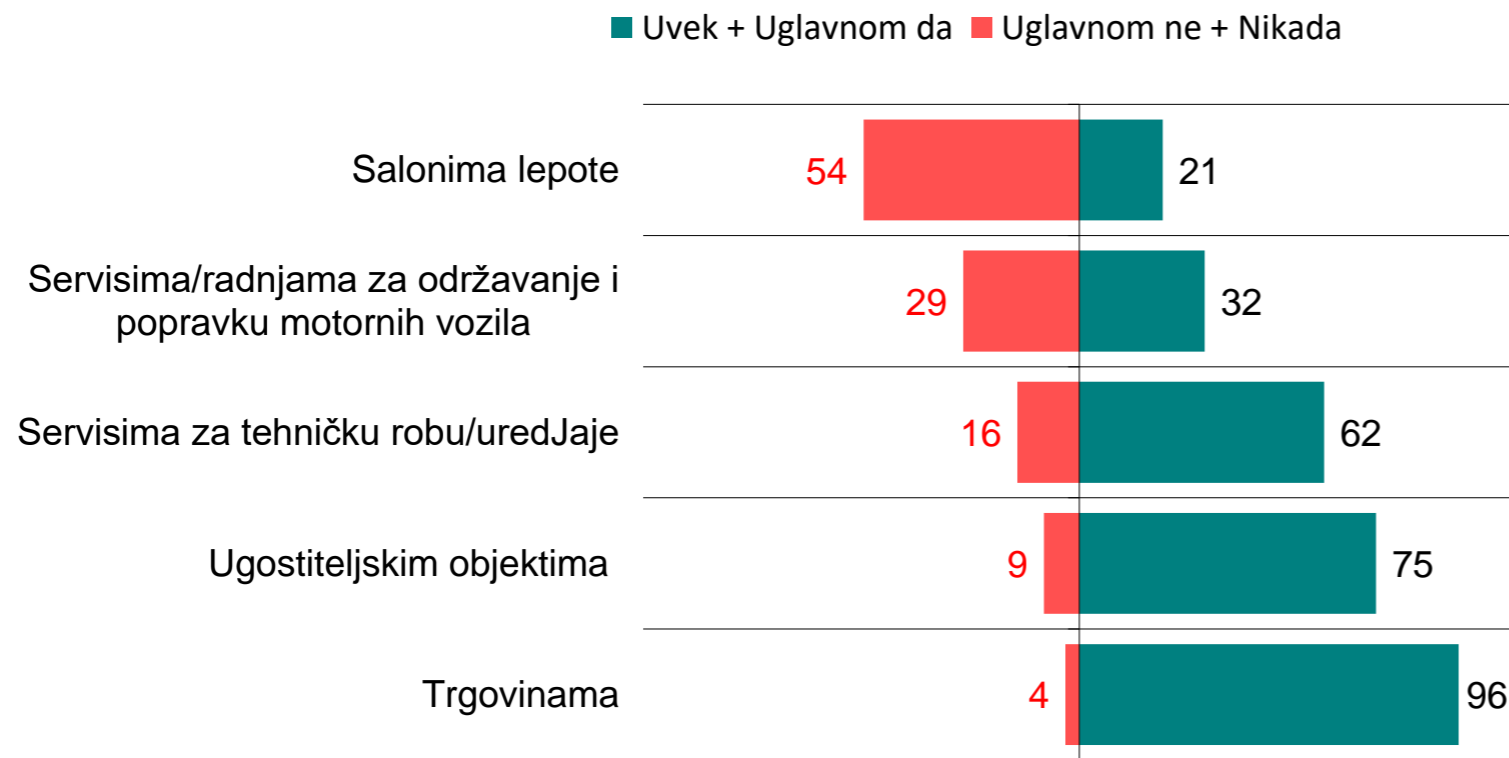

FISKALNI RAČUNI

IZDAVANJE FISKALNIH RAČUNA

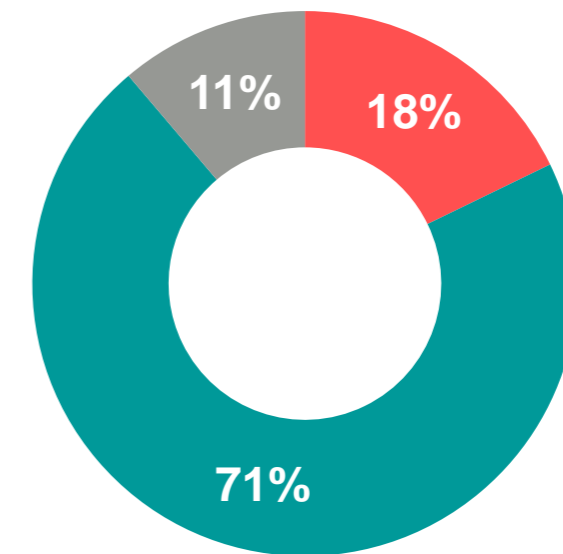
Više od polovine građana navodi da ne dobija fiskalni račun u salonima lepote, dok nešto manje od trećine prema sopstvenim navodima fiskalni račun ne dobija u servisima za održavanje i popravku motornih vozila. Manje od petine građana bi prijavilo objekat koji im nije izdao fiskalni račun.

Koliko često dobijate fiskalni račun prilikom kupovine robe ili usluga u sledećim objektima

Da li biste prijavili objekat / prodajno mesto na kojem vam ne izdaju fiskalni račun?

■ Da (Red) ■ Ne (Teal) ■ Odbija da odgovori (Grey)

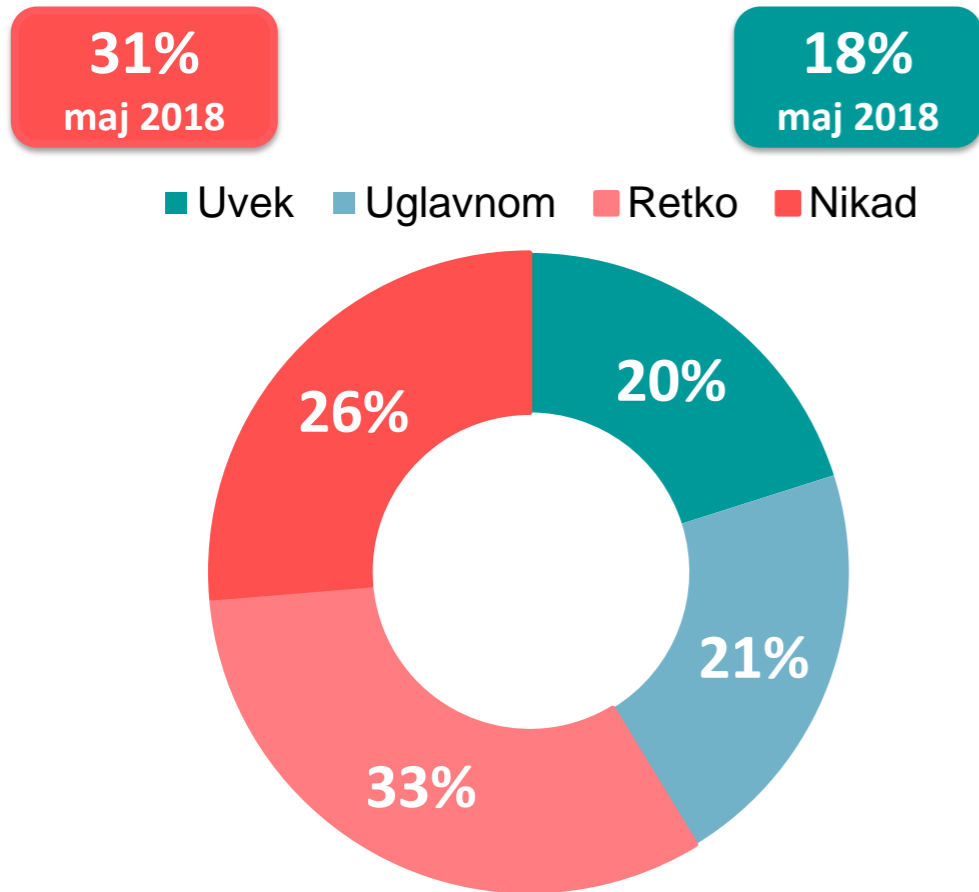
26%
maj 2018

Prema podacima iz maja 2018, preko trećine građana navodi da ne ume da prepozna da li je fiskalni račun ispravan. Dodatno, među onima koji navode da znaju da prepoznaju ispravni fiskalni račun, mišljenja su podeljena po pitanju načina utvrđivanja ispravnosti.

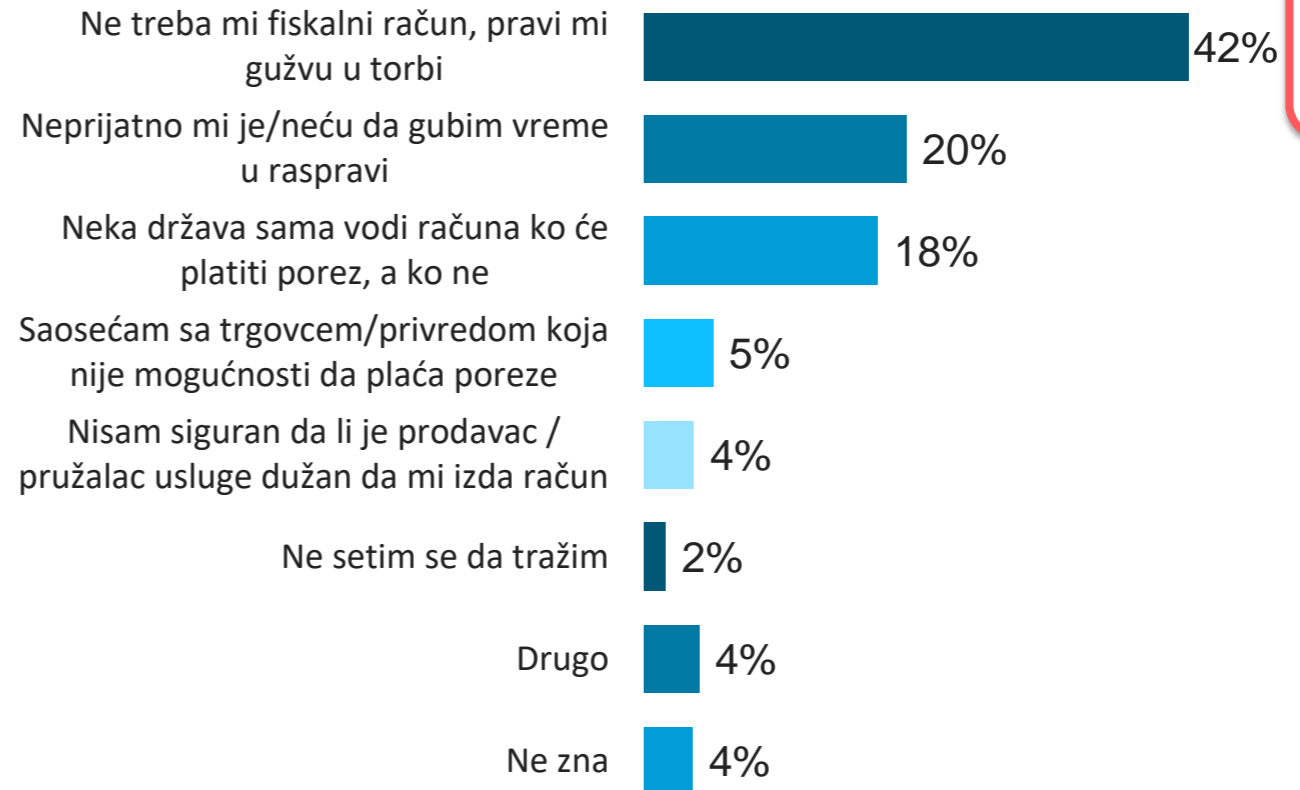
TRAŽENJE FISKALNOG RAČUNA

Blizu 60% građana nikada ili tek retko traži račun ukoliko ga ne dobije prilikom kupovine. Još oko petine uglavnom traži račun, ali ipak ne u svim prilikama. Kao glavni razlog većina njih, preko dve petine, navodi da je to zato što im ne treba, dok svaki peti to ne čini usled neprijatnosti.

Ukoliko se desi da vam ne izdaju fiskalni račun, da li ga vi u tom slučaju tražite?

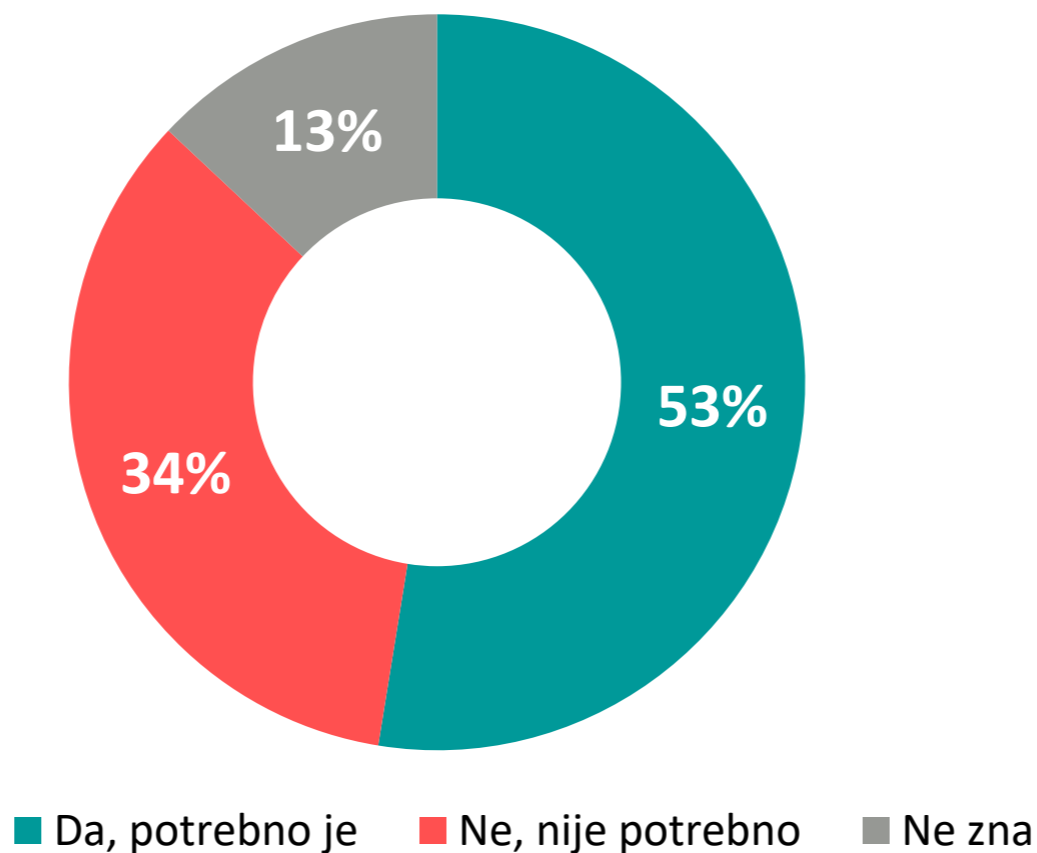

Navedite glavni razlog zbog kog ne tražite fiskalni račun?

PROŠIRENJE OBUHVATA FISKALIZACIJE

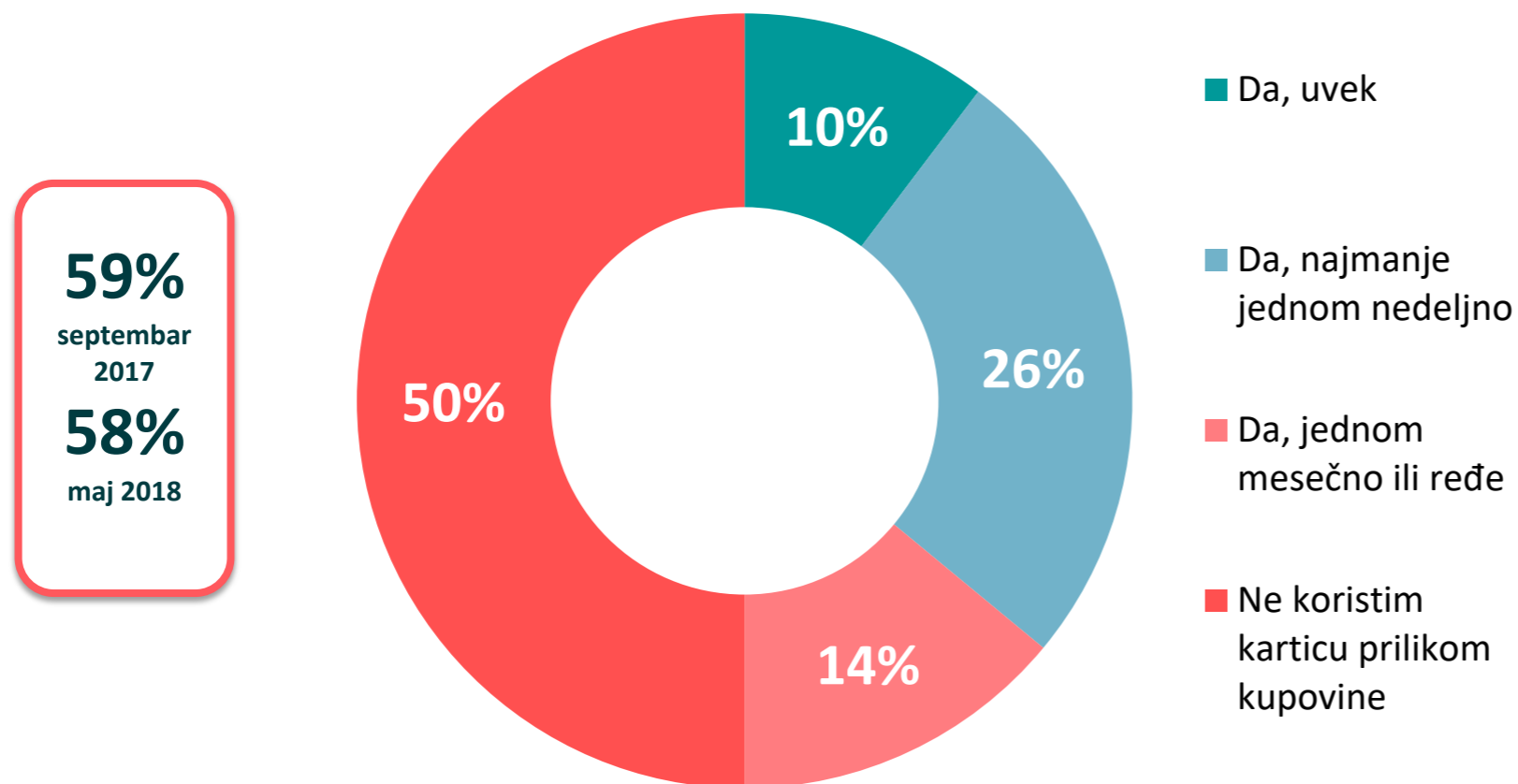
Veliki deo građana smatra da je potrebno da se u svim delatnostima i za sve privredne subjekte koje pružaju usluge i prodaju proizvode građanima, poput taksi i autobuskih prevoznika, proizvođača koji imaju pijačne tezge itd., uvedu fiskalne kase i obaveza izdavanja fiskalnih računa.

PLAĆANJE KARTICOM

DA LI KORISTITE KARTICU PRILIKOM KUPOVINE?

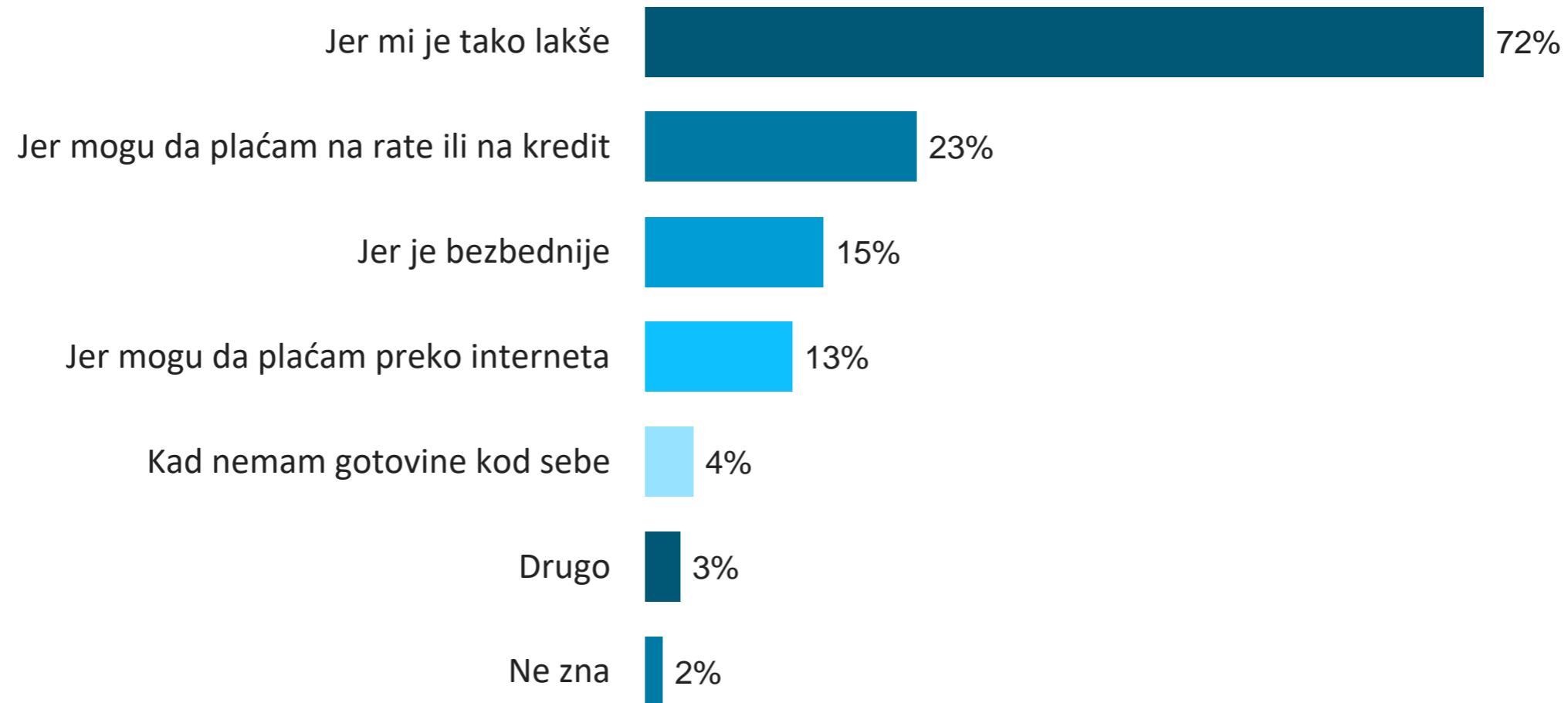
Više od trećine građana uvek ili najmanje jednom nedeljno koristi karticu prilikom plaćanja. S druge strane, svaki drugi ističe da nikada ne koristi karticu prilikom kupovine, što je za 8% manje u odnosu na maj 2018.

Stariji građani, oni sa nižim obrazovanjem, kao i oni u domaćinstvima sa niskim mesečnim prihodima češće izjavljuju da nikada ne koriste karticu kao sredstvo plaćanja.

ZAŠTO PLAĆATE KARTICOM? – SVI ODGOVORI

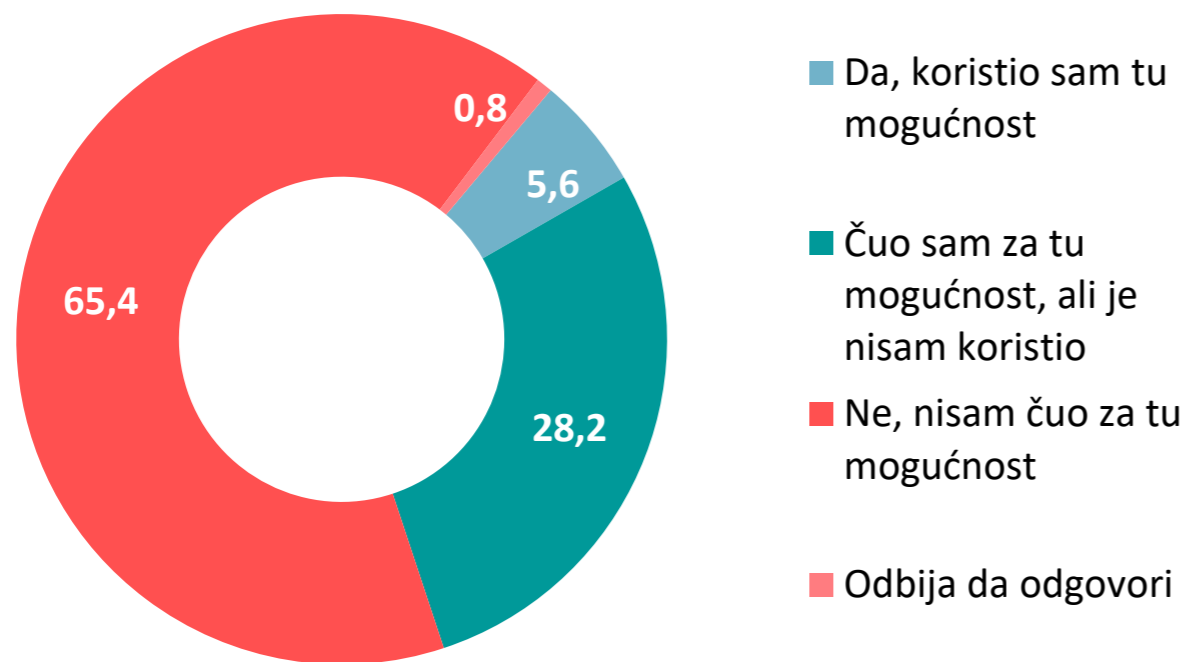
Lakoću plaćanja ističe čak 7 od 10 korisnika platnih kartica, dok gotovo četvrtina prednost daje kartici zbog mogućnosti plaćanja na rate ili na kredit.

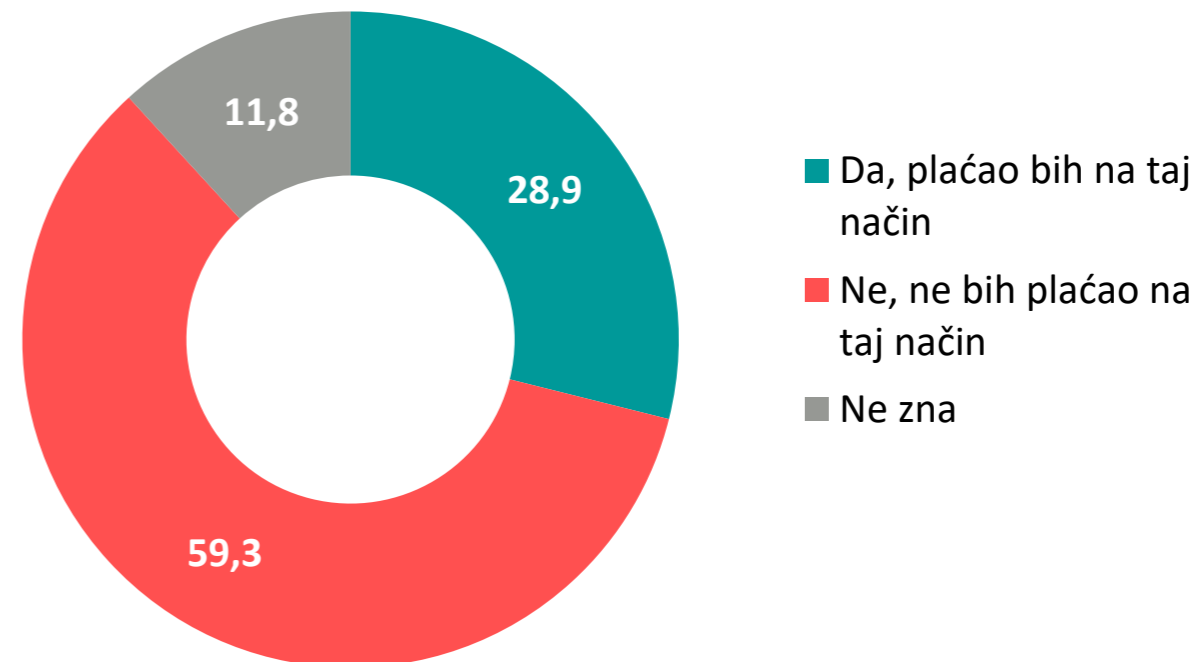
UPOTREBA KARTICA I MOBILNOG PLAĆANJA

Gotovo trećina građana je čula za mogućnost plaćanja karticom administrativnih taksi, naknada i poreza na šalterima organa državne uprave ili lokalnih samouprava. Približno isti udeo građana bio bi spreman da plaćanja vrši mobilnim telefonom na kasi ukoliko bi ova vrsta plaćanja bila omogućena.

Da li ste nekada plaćali karticom administrativne takse, naknade i poreze na šalterima organa državne uprave ili lokalnih samouprava?

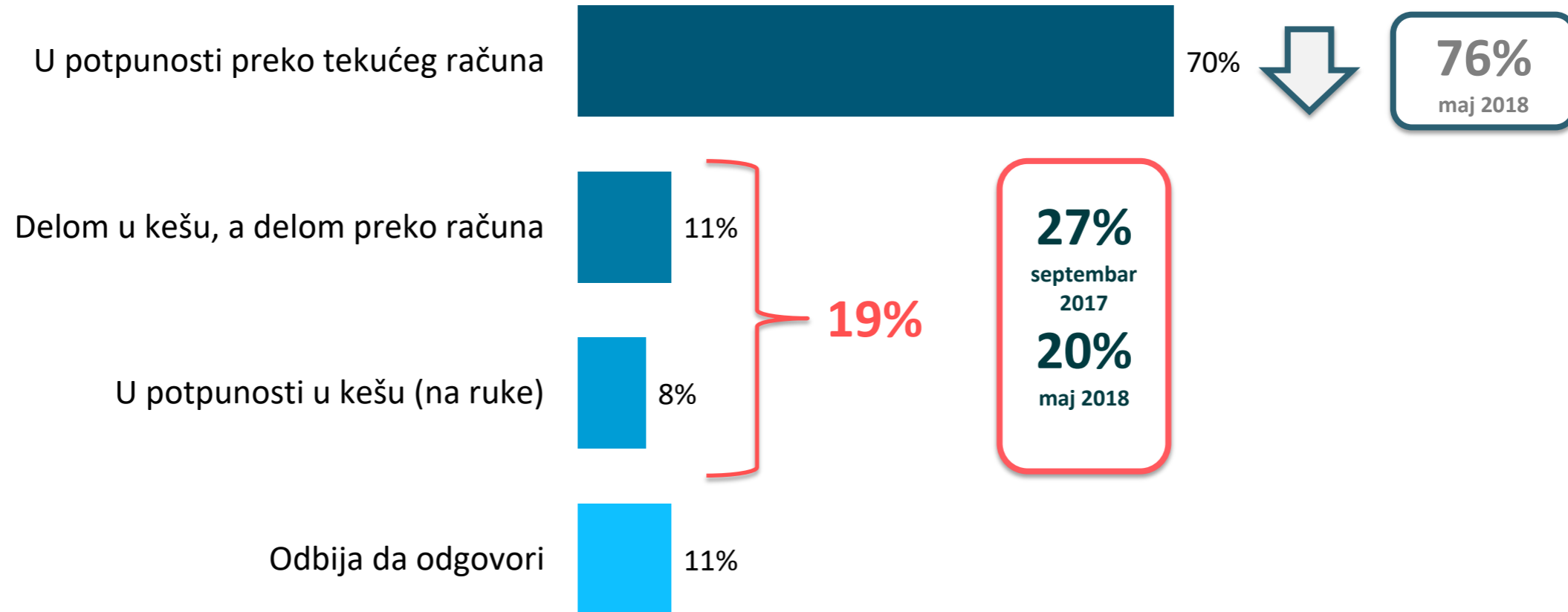
Da li biste plaćali mobilnim telefonom na kasi ukoliko bi ova vrsta plaćanja bila omogućena?

RADNI STATUS I PRIMANJA

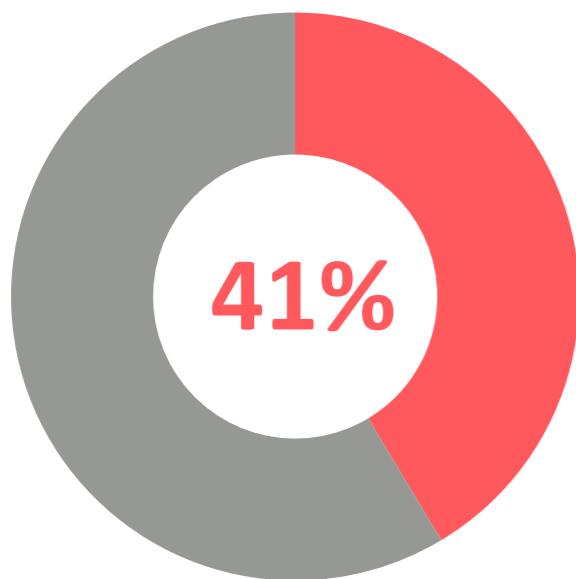
NAČIN PRIMANJA MESEČNE ZARADE ILI NAKNADE ZA RAD

Od građana koji su radno angažovani po nekom osnovu, 70% prima u celosti naknadu zarade preko tekućeg računa. Međutim, gotovo petina njih dobija zaradu/naknadu u celosti ili barem delimično na ruke.

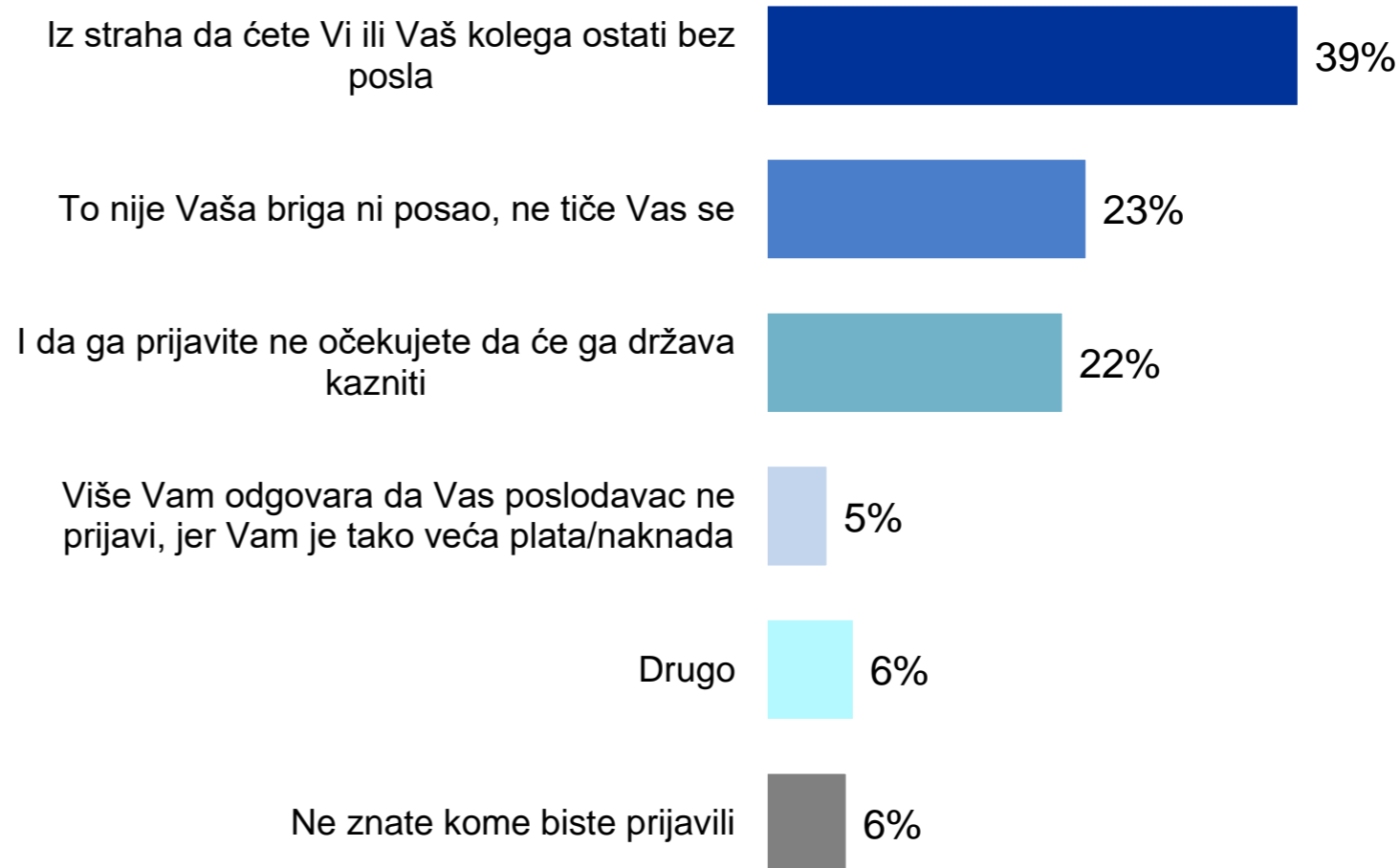
RAD NA CRNO – PRIJAVA POSLODAVCA

Da li biste prijavili svog poslodavca ukoliko Vas zapošljava na crno ili znate da neki vaš kolega kod njega radi na crno?

PROCENAT GRAĐANA KOJI BI PRIJAVIO SVOG POSLODAVCA UKOLIKO JE NJIH ILI NEKOG OD NJIHOVIH KOLEGA ZAPOSLEO NA CRNO.

Zašto ne biste prijavili tog poslodavca?

STARTUJ LEGALNO

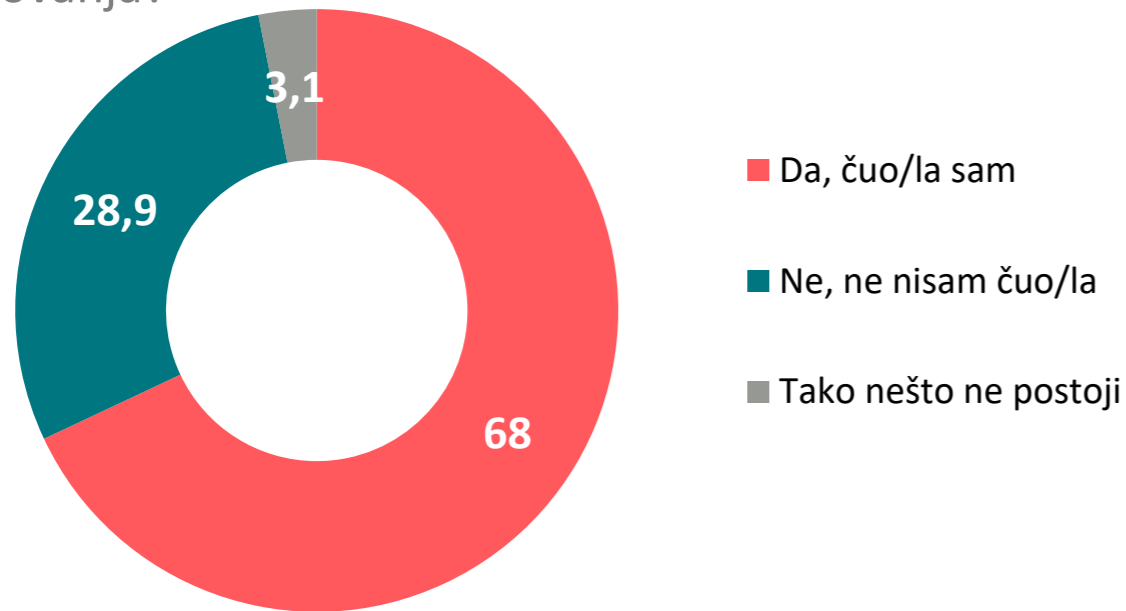
KADA JE U PITANJU POKRETANJE SOPSTVENOG BIZNISA, KOJA OD SLEDEĆIH TVRDNJI NAJBOLJE OPISUJE VAS?

Više od polovine građana nikada nije razmišljalo o pokretanju sopstvenog biznisa, oko četvrtine je razmatralo tu opciju, dok je svaki deseti građanin imao ili trenutno ima sopstveni biznis.

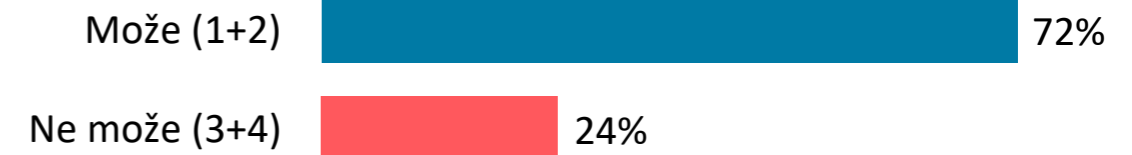
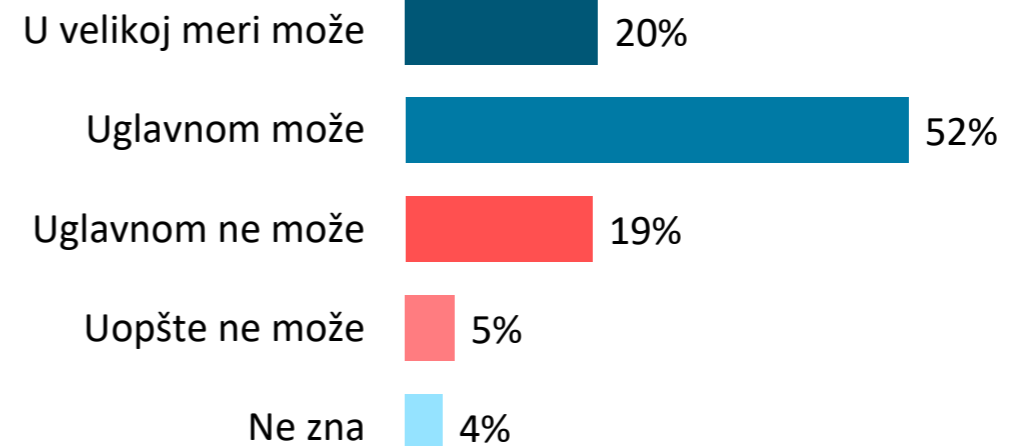
PORESKE OLAKŠICE ZA POČETNIKE U POSLOVANJU

Da li ste čuli da u Srbiji postoje olakšice za one koji pokrenu sopstveni biznis u vidu poreskog oslobođenja od plaćanja poreza i doprinosa na zaradu u prvoj godini poslovanja?

Skoro tri četvrtine građana koji su pokrenuli sopstveni biznis ili su nekada razmišljali o tome, smatra da oslobođenje od plaćanja poreza i doprinosa na zaradu može da podstakne one koji posluju neprijavljeno/neregistrovano, kao i one koji tek razmišljaju da započnu sopstveni posao, da se registruju i krenu legalno da posluju.

Po Vašem mišljenju, u kojoj meri ova olakšica može da podstakne one koji posluju neprijavljeno/neregistrovano, kao i one koji tek razmišljaju da započnu sopstveni posao, da se registruju i krenu legalno da posluju

ABOUT IPSOS

Ipsos ranks third in the global research industry. With a strong presence in 87 countries, Ipsos employs more than 16,000 people and has the ability to conduct research programs in more than 100 countries.

Founded in France in 1975, Ipsos is controlled and managed by research professionals. They have built a solid Group around a multi-specialist positioning – Media and advertising research; Marketing research; Client and employee relationship management; Opinion & social research; Mobile, Online, Offline data collection and delivery. Ipsos has been listed on the Paris Stock Exchange since 1999.

GAME CHANGERS

“Game Changers” is the Ipsos signature.

At Ipsos we are passionately curious about people, markets, brands and society.

We make our changing world easier and faster to navigate and inspire clients to make smarter decisions.

We deliver with security, speed, simplicity and substance. We are Game Changers.

Ipsos is listed on Eurolist - NYSE-Euronext. The company is part of the SBF 120 and the Mid-60 index and is eligible for the Deferred Settlement Service (SRD).

ISIN code FR0000073298, Reuters ISOS.PA, Bloomberg IPS:FP
www.ipsos.com

